

ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม

ยะลา

๑. ประวัติความเป็นมา

คำว่า “ยะลา” มาจากภาษาพื้นเมืองเดิมว่า “ยะลอ” ซึ่งแปลว่า “แห” เพราะสถานที่ตั้งเมืองเดิมคือ บ้านยะลอ (ตำบลยะลอในปัจจุบัน) ต่อมาได้มีการย้ายมาตั้งเมืองใหม่หลายครั้ง ในที่สุด มาตั้งที่บ้านนิบง ตำบลสะเตง ตราบเท่าทุกวันนี้ ดินแดนอันเป็นที่ตั้งของจังหวัดยะลาในปัจจุบัน แต่เดิมจะเป็น ท้องที่ในบริเวณหนึ่งของเมืองปัตตานี ซึ่งในปลายปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้ประกาศยกเลิกมณฑลปัตตานีและได้มีการปรับปรุงการปกครองหัวเมืองและอำเภอ มีข้าหลวงประจำจังหวัดและกรมการจังหวัดเป็นผู้บริหาร จังหวัดยะลาจึงเป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศไทยสืบต่อมาจนทุกวันนี้

ผังเมืองจังหวัดยะลา

๒. ลักษณะทั่วไป

๒.๑ ที่ตั้งและขนาด

จังหวัดยะลา เป็นจังหวัดที่อยู่ใต้สุดของประเทศไทย อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ ๕ - ๗ องศาเหนือและเส้นแวงที่ ๑๐๐ - ๑๐๒ องศาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางรถไฟสายใต้ ๑,๐๓๙ กิโลเมตรและตามถนนเพชรเกษมสายเก่า ๑,๓๙๕ กิโลเมตร หรือสายใหม่ ๑,๐๘๔ กิโลเมตรมีพื้นที่ประมาณ ๔,๕๒๑.๐๗๗ ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ ๒.๘ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖.๔ ของพื้นที่ภาคใต้

๒.๒ อาณาเขตติดต่อ

จังหวัดยะลา มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง คือ ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดสงขลาและปัตตานี ทิศใต้ ติดต่อกับรัฐเปรักประเทศมาเลเซีย ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดนราธิวาสและรัฐเปรักประเทศมาเลเซีย ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดสงขลาและรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย

๒.๓ ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดยะลา มีลักษณะเป็นภูเขา เนินเขาและหุบเขา ตั้งแต่ตอนกลางจนถึงใต้สุดของจังหวัด มีที่ราบบางส่วนทางตอนเหนือของจังหวัด ได้แก่ บริเวณที่แม่น้ำปัตตานี และแม่น้ำสายบุรีไหลผ่าน อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางถึงสูงมาก โดยเฉลี่ยระหว่าง ๑๐๐ - ๒,๐๐๐ เมตร พื้นที่ส่วนใหญ่ปกคลุมด้วยป่าดงดิบและสวนยางพารา มีเทือกเขาที่สำคัญอยู่ ๒ เทือกเขา คือ เทือกเขาสันกาลาคีรีเริ่มจากอำเภอเบตง เป็นแนวยาวกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซียและเทือกเขาปิไล ซึ่งเป็นเทือกเขาอยู่ในจังหวัด ในเขตตำบลบุตีบันนังस्ता และกรงปินัง ของอำเภอเมืองยะลาและอำเภอรามัน

๒.๔ ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดยะลา ตั้งอยู่ในเขตรมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้มีสภาพอากาศแบบร้อนชื้น มี ๒ ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม และฤดูฝนเริ่มตั้งแต่ พฤษภาคม - กุมภาพันธ์ อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยประมาณ ๒๓.๑ องศาเซลเซียสและสูงสุดเฉลี่ย ๓๒.๗ องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๒๒๘๑.๖ มิลลิเมตร ต่อปี และมีฝนตกเฉลี่ย ๑๓๕ วันต่อปีเดือนตุลาคม - พฤศจิกายนมีฝนตกชุกมากที่สุด

๒.๕ ป่าไม้

มีพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมดจากภาพผ่านดาวเทียม ปี ๒๕๓๘ จำนวน ๗๑๕,๑๗๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๒๘ ของเนื้อที่ทั้งจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบ ไม้สำคัญ คือ ไม้ยางแดง หลุมพอ ตะเคียนเขา กระบาก ไช้เขียว กาลอ มะค่า ไม้ยาง จำนวนเนื้อที่ป่า

ป่าสงวนแห่งชาติ	๑๑ ป่า	เนื้อที่	๖๖๘,๔๒๗.๗๕ ไร่
ป่าเตรียมสงวน	๒ ป่า	เนื้อที่	๓๑๘,๙๙๓.๗๕ ไร่

รวมเนื้อที่ป่า ๙๘๗,๔๒๑.๕ ไร่ หรือ ๑,๕๗๙.๙ ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๙๔ ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดยะลา

๒.๖ แร่ธาตุ

จังหวัดยะลา มีแร่ธาตุที่สำคัญทำรายได้แก่จังหวัด ในปี ๒๕๔๑ ได้แก่ หินอ่อน และหินปูน หินอ่อนผลิตได้ ๙๒.๖๐ ลบ.ม. มูลค่า ๓๒๔,๑๐๐ บาท หินปูนผลิตได้ ๔๕๒,๕๒๖ เมตริกตัน มูลค่า ๓๑ ล้านบาท ปัจจุบันมีการทำเหมืองหิน รวม ๑๐ แห่ง

อำเภอเมืองยะลา ๗ เหมือง	เหมืองหินอ่อน	๑ เหมือง
	เหมืองหินปูน	๖ เหมือง
อำเภอเบตง	เหมืองหินปูน	๓ เหมือง

๒.๗ การคมนาคม

มีเส้นทางคมนาคมขนส่งสะดวก ทั้งทางรถยนต์และทางรถไฟ ทางรถยนต์มีถนนสายหลักที่สำคัญ ได้แก่ ทางหลวงหมายเลข ๔๐๙ บ้านนาเกตุ - ยะลา ระยะทาง ๓๖ กม. และทางหลวง หมายเลข ๔๑๐ ปัตตานี - ยะลา - เบตง ระยะทาง ๑๗๘ กิโลเมตร ถนนสาย ๔๐๖๕, ๔๐๖๖, ๔๐๖๒ ตอน ยะลา - โกตาบารู - รามัน - ตะโละทะเลอ ระยะทาง ๓๓ กม. ทางหลวงหมายเลข ๔๐๖๕ ตอน บ้านเนียง - ยะหาระยะทาง ๑๐.๗๖๐ กม.

สถานที่ท่องเที่ยว

จังหวัดยะลาเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวอยู่มากมาย ประกอบด้วย สถานที่ท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถาน และศาสนสถาน สรุปดังนี้

๑. ประเภทของสถานที่ท่องเที่ยว

๑.๑ ด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณี

ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๔ โดยได้ทำพิธีวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๔ ส่วนองค์เสาหลักเมืองได้กระทำพิธีพุทธาภิเษกสวดพระพุทธรูปเจริญพระปริตและนำขึ้นน้อมเกล้า น้อมกระหม่อม ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ซึ่งได้พระราชทาน เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๐๕ จังหวัดได้เชิญองค์เสาหลักเมืองดังกล่าวมากระทำพิธีและประดิษฐาน วัดพระเจดีย์พุทธธรรมประกาศ ณ ศาลหลักเมือง เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๐๕ เวลา ๑๒.๐๐ น

๑.๒ ด้านโบราณสถาน

ถ้ำคูหาภิมุข

ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑ ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมืองยะลาซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองยะลา ประมาณ ๕ กิโลเมตร ตามเส้นทางถนนสายเพชรเกษมเป็นที่ประดิษฐานปูชนียสถานที่สำคัญ คือ พระพุทธไสยาสน์ สร้างสมัยศรีวิชัย ประมาณ ๑,๓๐๐ ปีเศษ ภายในมีถ้ำต่าง ๆ เช่น ถ้ำมืด ถ้ำภปร.และหินงอกหินย้อย หยอดน้ำที่ไหลรินจากโขดหินสวยงามยิ่งนัก

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ถ้ำคูหาภิมุข ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติของ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๓ ด้านประวัติศาสตร์

(๑) อุโมงค์เบตง

ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ บ้านปิยะมิตร ๑ ตำบลตาดานะแมเราะ อำเภอเบตง ในบริเวณภูเขา ซึ่งผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (โจรจันคอมมิวนิสต์ เขต ๒) ได้ขุดไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๙ มีทางเข้าอุโมงค์ ๙ ทาง เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์การเมือง ในอดีตที่น่าสนใจ และควรค่าแก่การอนุรักษ์ ตลอดจนเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแห่งหนึ่ง

(๒) หมู่บ้านซาไก

อยู่ในเขตอำเภอธารโตห่างจากตัวเมืองยะลา ๘๐ กิโลเมตร ตามเส้นทางยะลา - เบตง เป็นที่อยู่ของชนเผ่าพื้นเมืองที่เราเรียกกันว่า “เงาะ” หรือ “ซาไก” ซึ่งเป็นชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิมเพียงเผ่าเดียวที่ยังหลงเหลืออยู่และยังคงดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมที่น่าศึกษาอย่างยิ่ง

๑.๔ ด้านภูมิทัศน์

(๑) เขื่อนบางลาง

ตั้งอยู่ที่ตำบลบาเจาะ อำเภอบันนังสตา ห่างจากตัวเมืองยะลา ๖๐ กิโลเมตรตามเส้นทางยะลา - เบตง สร้างขึ้นตามโครงการก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำแม่น้ำปัตตานีบริเวณเหนือเขื่อนมีทิวทัศน์ที่สวยงามประทับใจ มีอาคารที่พักเตรียมไว้สำหรับรองรับนักท่องเที่ยวไว้ด้วย

(๒) ทะเลสาบธารโต

เป็นผลผลิตจากการสร้างเขื่อนบางลาง ทำให้พื้นที่กว้างใหญ่บริเวณเหนือเขื่อน กลายเป็นทะเลสาบสีคราม ภูเขาสูง ขณะนี้อำเภอธารโตได้ดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวล่องเรือแพ ชมทะเลบนภูเขาแห่งนี้

(๓) ถ้ำกระแซง

อยู่ในเขตอำเภอบันนังสตา ห่างจากตัวเมืองยะลา ๕๑ กิโลเมตร เป็นถ้ำที่มีลักษณะคล้ายประตูน้ำ มีลำธารน้ำไหลลอดผ่านถ้ำและมีหินงอกหินย้อยสวยงาม

(๔) น้ำตกต่าง ๆ

- น้ำตกบูเกะปิโล (อยู่ในเขตอำเภอเมืองยะลา)
- น้ำตกตะวันตกมี (อยู่ในเขตอำเภอรามัน ห่างจากตัวเมืองยะลา ๒๐ กิโลเมตร)
- น้ำตกสุขทาลัย (อยู่ที่นิคมฯพัฒนาภาคใต้ อำเภอบันนังสตา ห่างจากตัวเมืองยะลา ๔๐ กิโลเมตร)
- น้ำตกละออรุ่ง (อยู่ที่อำเภอเบตง ห่างจากตัวเมืองยะลา ๑๐๓ กิโลเมตร)

(๕) บ่อน้ำร้อนเบตง

ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ ตำบลตาดานะแมเราะ อำเภอเบตงเป็นบ่อน้ำร้อนธรรมชาติประกอบด้วยอ่างเก็บน้ำร้อน สระน้ำร้อนและอาคารอาบน้ำแร่ เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั่วไป และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

(๖) เบตงเมืองในหมอก

เป็นเมืองชายแดนที่น่าท่องเที่ยว อยู่ห่างจากตัวเมืองยะลา ๑๔๐ กิโลเมตร ซึ่งเป็นเมืองที่ผสมผสานวัฒนธรรมของผู้คนต่างเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ไว้อย่างกลมกลืนเหมาะเจาะ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น คือ ไก่เบตง ปลาจีน นกนางแอ่นเบตง และตู้ไปรษณีย์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย

(๗) ป่าบาลา - ฮาลา

ชมธรรมชาติป่าที่สมบูรณ์และบริสุทธิ์ที่สุดแห่งหนึ่งในภาคใต้ ตั้งอยู่ในพื้นที่ อ.ธารโต - อ.เบตง ห่างจากเมืองยะลา ประมาณ ๘๐ กม. ลงเรือหางยาวที่บ้านตาพระยา หรือ บ้าน กม.๔๐ ล่องเรือเลียบบ้างเก็บน้ำเขื่อนบางลาง ประมาณ ๑ ชม. ถึงป่าบาลา - ฮาลา และมีนกเงือก ลิง ฯลฯ

๒.๕ ด้านสวนสาธารณะ

(๑) สวนขวัญเมือง

อยู่ในเขตเทศบาลเมืองยะลาห่างจากวงเวียนศาลเจ้าพ่อหลักเมืองยะลา ประมาณ ๓๐๐ เมตร บนเนื้อที่ ๒๐๗ ไร่ เป็นสวนสาธารณะสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ มีสนามกีฬา สนามเด็กเล่น ทะเลสาบเทียม ฯลฯ

(๒) สวนสาธารณะสนามโรงพิธีช้างเผือก

เป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ ตั้งอยู่ใจกลางเมืองยะลาบนเนื้อที่ ๓๐ ไร่ รมรื่นด้วยดอกไม้ประดับนานาชนิด มีสระน้ำใสสะอาดและศาลากลางน้ำ

๒. งานประเพณีที่สำคัญของจังหวัดยะลา

๒.๑ งานมหกรรมแข่งขันนกเขาขนาเสียงอาเซียน (วันเสาร์-อาทิตย์แรกของเดือนมีนาคมทุกปี)

มีขบวนแห่เปิดการแข่งขัน โดยมีกลุ่มผู้เลี้ยงนกเขาขนาเสียงจากประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย บรูไน และชมรมผู้เลี้ยงนกเขาขนาเสียงของทุกจังหวัดในประเทศไทย เดินทางมาร่วมการแข่งขันและมรดการจำหน่ายสินค้า ผลิตภัณฑ์อุปกรณ์การเลี้ยงนกเขาขนาทุกชนิด

๒.๒ งานสมโภชหลักเมืองยะลา (วันที่ ๒๕ พฤษภาคม - มิถุนายน ของทุกปี)

มีขบวนแห่องค์เจ้าพ่อหลักเมืองจำลองไปรอบเมืองยะลา มีการออกร้านนิทรรศการ และการแสดงสินค้า ผลิตภัณฑ์ของส่วนราชการต่าง ๆ รวมทั้งการแสดงมหรสพพื้นบ้านทางภาคใต้ เช่น มโนราห์ หนังตลุง ลิเกฮูลู ฯลฯ

๒.๓ งานประเพณีของดีเมืองยะลา (วันเสาร์ - อาทิตย์ แรกของเดือนสิงหาคมของทุกปี)

มีขบวนแห่เปิดงานและการแสดงศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้านของชาวจังหวัดภาคใต้ ทุกเชื้อชาติ ศาสนา เช่น ขบวนแห่ปลามังกร ช้าง เงาะซาไก รถผลไม้ รถบุปผาชาติ การประกวดแต่งกายชุดนางประกวดบายศรีและบุหงาศิริ รำรองเง็ง ซิละ รวมทั้งการแสดงศิลป ประเพณีท้องถิ่นของสถานศึกษาต่าง ๆ

๓. ของดีเมืองยะลา

ได้แก่ ไก่เบตง กบภูเขา กล้วยหิน ส้มโชกุน อาหารเงินเบตง

๔. จุดเด่นของจังหวัดยะลา

- ใต้สุดสยาม เมืองงามชายแดน
- จังหวัดเดียวในภาคใต้ ที่ไม่ติดต่อกับทะเล
- ผังเมืองในเขตเทศบาล ที่สวยงามที่สุดจังหวัดหนึ่ง
- ความสะอาดเป็นเลิศ ชนะเลิศ ๓ ปีซ้อน (เทศบาลนครยะลา)
- เชื้อนบางกลาง (ทะเลภูเขา) เป็นแหล่งผลิตกระแสไฟฟ้าพลังน้ำ ภาคใต้แห่งแรก